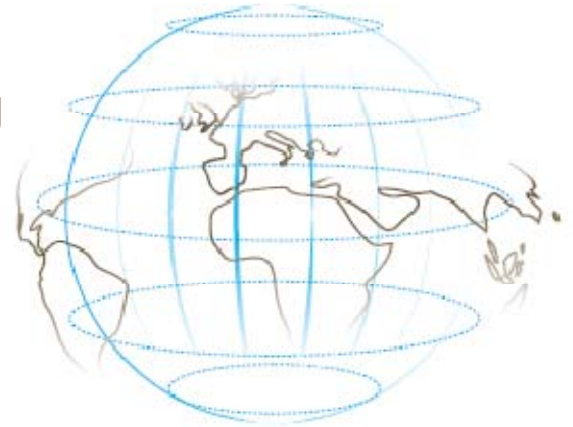

Etiske retningslinjer i SIU

Desember 2009

Etiske retningslinjer i SIU

Som statlig forvaltningsorgan er SIU omfattet av etiske retningslinjer for statstjenesten (Moderniseringsdepartementet 2005). SIUs etiske retningslinjer er et tillegg til disse.

Alle SIUs medarbeidere plikter å sette seg inn i etiske retningslinjer for statstjenesten samt SIUs egne etiske retningslinjer som beskrevet i dette dokumentet. Den enkelte plikter å gjøre seg kjent med bestemmelser og instruksjoner som til enhver tid gjelder for vedkommendes stilling og har et personlig ansvar for å følge retningslinjene på beste måte.

De etiske retningslinjene er ment å bidra til å styrke den etiske bevisstheten blant SIUs medarbeidere og være et grunnlag for etisk refleksjon i arbeidet samt styrket rolleforståelse. Hensynet til et godt arbeidsmiljø og den enkeltes behov for faglig og personlig utvikling er tillagt stor vekt ved utarbeidelsen av retningslinjene. SIUs verdier kunnskapsrik, handlekraftig, hjelpsom, engasjert og mangfoldig er et sentralt grunnlag for SIUs etiske retningslinjer og skal også være et fundament for den enkeltes etiske refleksjon. De etiske retningslinjene må ses i sammenheng med øvrige retningslinjer, regler og rutiner som gjelder i SIU.

Brudd på de etiske retningslinjene kan være et moment som tillegges vekt i vurdering av skikkethet eller ved intern søknad på ny stilling, jf. etiske retningslinjer for statstjenesten.

SIUs etiske retningslinjer er bygget opp med utgangspunkt i de etiske retningslinjene som gjelder for hele statstjenesten, og punktene som gjelder særskilt for SIU vises med blå bakgrunn. Forklaring og utdyping av felles retningslinjer finnes i heftet Etiske retningslinjer for statstjenesten, se referanselisten bakerst i dette dokumentet.

1. Generelle bestemmelser

1.1. Hensynet til innbyggerne

Både som myndighetsutøver, tjenesteyter og forvalter av betydelige samfunnsressurser, plikter statsforvaltningen - og dermed den enkelte ansatte - å ta hensyn til innbyggernes interesser, tilstrebe likebehandling og opptre med respekt overfor det enkelte individ.

Ivareta eiere og brukere

Enhver SIU-medarbeider skal være hensynsfull, vennlig, høflig, korrekt og imøtekommende i sin skriftlige og muntlige kommunikasjon både internt og eksternt.

1.2. Hensynet til statens omdømme

Den enkelte ansatte plikter å utføre sine oppgaver og opptre utad på en etisk forsvarlig måte, og slik at det ikke skader statens omdømme.

Representasjon og reisevirksomhet

SIU representerer Kunnskapsdepartementet og den norske stat i en rekke sammenhenger. SIUs medarbeidere plikter å ta hensyn til dette i sin tjeneste og opptreden og i all sin eksterne kommunikasjon.

Særlige hensyn skal tas i forbindelse med utenlandsreiser og ved mottak av utenlandske statsborgere på offisielt besøk. Ved reiser til utlandet har SIUs medarbeidere plikt til å sette seg inn i landets kultur, politikk og religion i tilstrekkelig grad til å kunne opptre profesjonelt og respektfullt overfor personer man møter. Særlig bør man være oppmerksom på forhold som kleskode, matskikker, bruk av humor og eventuelle særskilt sensitive temaer knyttet til politikk og religion..

Som SIU-medarbeider er man alltid en representant for sin arbeidsgiver og for staten som helhet, også i sosiale sammenhenger knyttet til reiser eller arbeidsutførelse. Dette innebærer å ta andre hensyn enn man gjør i sosiale sammenhenger privat. Det er viktig å utvise godt skjønn, ta hensyn til andre og ha et moderat alkoholkonsum.

Representasjon og reisevirksomhet medfører økt eksponering for alkohol. Alle medarbeidere i SIU har et ansvar for å ta vare på både seg selv og sine kollegaer. Det er et felles ansvar at ingen noen gang opplever å bli presset til å drikke alkohol i jobberelaterte sammenhenger. Dersom noen opplever uheldige episoder knyttet til rus ved arbeidsreiser eller i andre sosiale sammenhenger i forbindelse med jobben skal nærmeste overordnede varsles, enten det gjelder en selv eller kollegaer. Inntak av alkohol må heller aldri få konsekvenser for jobbutførelsen dagen etter. Dersom man som kollega er vitne til at dette skjer skal nærmeste overordnede varsles i etterkant.

2. Lojalitet

2.1. Lydighetsplikt

Statsansatte plikter å følge de rettslige regler og etiske retningslinjer som gjelder for virksomheten, samt å etterkomme pålegg fra overordnede. Lydighetsplikten medfører ikke noen plikt til å følge pålegg om å gjøre noe ulovlig eller uetisk.

Vise lojalitet mot eier og oppdragsgivere

SIU er underlagt Kunnskapsdepartementet og SIUs medarbeidere er dermed omfattet av særlige lojalitetskrav til egen fagstadsråd.

Lojalitetskravene omfatter også SIUs oppdragsgivere, nære samarbeidspartnere og SIU som virksomhet.

SIU-medarbeidere som ønsker å ytre seg kritisk om forhold som har tilknytning til SIUs virksomhet må i hvert enkelt tilfelle vurdere dette nøye opp mot lojalitetsplikten og ta særlig hensyn til SIUs rolle som forvaltningsorgan, jf. også punkt 3.3.

2.2. Rapporteringsplikt

Statsansatte plikter å melde fra til arbeidsgiver om forhold hun eller han blir kjent med og som kan påføre arbeidsgiver, ansatte eller omgivelsene tap eller skade, slik at det kan iverettes tiltak med sikte på å unngå eller begrense tapet eller skaden.

2.3. Effektivitetsplikt

Statsansatte plikter å bruke og ta vare på statens ressurser på den mest økonomiske og rasjonelle måte, og skal ikke misbruke eller sløse med statens midler. For å nå de oppsatte målene på en god og effektiv måte, kreves det en avveining mellom effektivitet og ressursbruk, grundighet, kvalitet og god forvaltningskikk.

God økonomiforvaltning og omtanke for miljøet

SIUs medarbeidere plikter i alle sammenhenger å bruke og ta vare på statens ressurser på den mest økonomiske og rasjonelle måte.

Pris og tidsbruk skal være de viktigste faktorer når reisemåte avgjøres, og antall overnattinger og reisedøgn begrenses. Dersom arbeidsreiser kombineres med private opphold skal alltid arbeidsreisen være utgangspunktet både for selve reisen og for reiserute og varighet.

Medlemskap i lojalitetsprogrammer skal ikke være styrende for valg av leverandør. Fordeler som for eksempel opptjening av bonuspoeng ved arbeidsreiser skal oppgis til beskatning dersom fordelene benyttes privat.

SIU har inngått rammeavtaler på flere områder og alle medarbeidere plikter å benytte seg av disse ved innkjøp. Særskilte etiske krav er utformet for offentlige anskaffelser, som alle SIUs medarbeidere med bestillerrett må sette seg inn i. Hensikten med disse retningslinjene er at offentlige virksomheter skal gå foran og være ansvarlige forbrukere som etterspør miljøvennlige varer som er tilvirket etter høye etiske og sosiale standarder.

SIUs medarbeidere skal ta miljømessige hensyn. Dette innbefatter blant annet bruk av videokonferanser for å begrense antall flyreiser, bruk av offentlige transportmidler fremfor egen bil så fremt dette er mulig og innkjøp av svanemerkede produkter der disse finnes. Valg av mest mulig miljøvennlig transport er ønskelig, men må vurderes opp mot hensyn til tidsbruk og kostnad, i samråd med nærmeste leder.

3. Åpenhet

3.1. Offentlighet

Det skal være åpenhet og innsyn i forvaltningen, slik at allmennheten kan gjøre seg kjent med statens virksomhet, og således kunne få innsikt i hvordan staten skjøtter sine oppgaver.

Legge til rette for åpenhet

Krav til åpenhet og innsyn i forvaltningen samt aktiv opplysningsplikt gjør at alle SIUs medarbeidere må sette seg inn i offentlighetsloven og vurdere hvilke implikasjoner loven har for den enkeltes tjenesteutøvelse.

Krav til offentlighet gjør at SIUs medarbeidere må ta særlige hensyn i sin dialog med eier og andre oppdragsgivere og særlig se til at bestemmelsene i offentlighetsloven ikke misbrukes.

3.2. Aktiv opplysningsplikt

Staten har en aktiv opplysningsplikt. Statsansatte skal alltid gi korrekte og tilstrekkelige opplysninger, enten det er til andre myndigheter, selskaper, organisasjoner eller innbyggere. I noen sammenhenger vil dette innebære at man uoppfordret skal gi nødvendige opplysninger av betydning for behandling av saken.

3.3. Ansattes ytringsfrihet

Statsansatte, så vel som alle andre, har en grunnleggende rett til å ytre seg kritisk om statens virksomhet og alle andre forhold.

3.4. Varsling om kritikkverdige forhold (whistleblowing)

Statsansatte må kunne varsle om kritikkverdige forhold i forvaltningen. Før varsling skjer, bør forholdet være forsøkt tatt opp internt.

Varsling

SIUs medarbeidere plikter å melde fra til nærmeste leder, eventuelt til annen overordnet dersom særlige forhold skulle tilsi dette, ved mistanke om: brudd på lovregler, interne retningslinjer eller etiske normer, for eksempel mobbing, seksuell trakassering, diskriminering, rusmisbruk, dårlig arbeidsmiljø, forhold som er fare for personers liv og helse, farlige produkter, underslag, tyveri, bedrageri, korrupsjon, økonomisk utroskap m.m.

Jf. også SIUs retningslinjer for irregulære forhold som alle medarbeidere plikter å kjenne til.

Det er et ledelsesansvar å legge til rette for tillit og åpenhet i SIU, slik at varsling av kritikkverdige forhold ikke oppleves som risikofylt for de ansatte. Det er et ledelsesansvar å oppklare de faktiske forhold og iverksette tiltak i forhold til kritikkverdige forhold som avdekkes ved varsling.

4. Tillit til statsforvaltningen

4.1. Habilitet

Statsansatte skal ikke opptre på en måte som er egnet til å svekke tilliten til deres upartiskhet.

SIUs habilitetsreglement

SIUs medarbeidere plikter å sette seg inn i og utføre sine oppgaver i tråd med SIUs habilitetsreglement.

I programforvaltningen er det særlig viktig at saksbehandler ikke opptrer som rådgiver overfor søkere på en slik måte at det kan stilles spørsmål ved vedkommendes habilitet under søknadsbehandlingen.

Europakommisjonen har i Guide for NA fastsatt egne retningslinjer som gjelder for EUs program for livslang læring.

4.2. Ekstraervert og biertvert

En statsansatt kan ikke inneha ekstraervert og biertvert, styreverv eller annet lønnet oppdrag som er uforenelige med den statlige arbeidsgivers legitime interesser, eller er egnet til å svekke tilliten til forvaltningen.

Det må være åpenhet om statsansattes ekstraervert og biertvert m.v. som kan ha betydning for tjenesteutøvelsen.

4.3. Overgang til annen virksomhet

Ved overgang til stillinger utenfor statsforvaltningen er det viktig å sikre at innbyggernes tillit til forvaltningen ikke blir svekket, eller at statens interesser i et forhandlings- eller

samhandlingsforhold ikke blir skadelidende. Arbeidsgiver må derfor vurdere om det for enkelte stillinger må innføres en karanteneklausul ved inngåelse av arbeidskontrakten.

4.4. Kontakt med tidligere kolleger

Alle ansatte skal være varsomme med hvordan man behandler sensitive opplysninger. Dette gjelder bl.a. overfor tidligere kolleger, og spesielt dersom de representerer en partsinteresse i forhold hvor staten er beslutningsmyndighet, eller er ansatt i virksomhet som er i et samhandlings- eller forhandlingsforhold til staten.

Kundeforhold til tidligere kolleger

SIUs medarbeidere skal utvise varsomhet i situasjoner der det er aktuelt for SIU å inngå et kundeforhold til en tidligere medarbeider. Man må vurdere egen habilitet knyttet til å inngå en avtale og være særlig nøye med å dokumentere kompetanse og egnethet hos den man vil inngå en avtale med. Lukket anbud bør vurderes og benyttes dersom konkurransesituasjonen tilsier det, selv om tilbudet ligger under terskelverdien for anbud.

4.5. Mottak av gaver og andre fordeler

Statsansatte skal ikke, verken for seg selv eller andre, ta imot - eller legge til rette for å motta - gaver, reiser, hotellopphold, bevertning, rabatter, lån eller andre ytelser eller fordeler som er egnet til, eller som av giveren er ment å påvirke deres tjenestehandlinger.

Statsansatte må ikke bruke sin stilling til å skaffe seg selv eller andre en utberettiget fordel. Dette gjelder også i tilfelle hvor disse fordelene ikke vil påvirke deres tjenestehandlinger.

4.6. Tilbud om gaver og andre fordeler

Statsansatte skal ikke, som en del av sin tjenesteutøvelse, gi eller tilby gaver eller andre fordeler som er egnet til, eller som er ment å påvirke mottakerens tjenestehandlinger.

5. Faglig uavhengighet og objektivitet

5.1. Faglig uavhengighet

Prinsippet om faglig uavhengighet betyr at statsansatte skal legge sine faglige kunnskaper og sitt faglige skjønn til grunn gjennom hele tjenesteutøvelsen.

6. Referanser

- Ethiske retningslinjer for statstjenesten:
http://www.regjeringen.no/nb/dep/fad/dok/veiledninger_og_brosjyrer/2005/etiske-retningslinjer-for-statstjenesten.html?id=88164
- Ethiske krav i offentlige anskaffelser:
http://www.etiskhandel.no/Offentlig_sektor/Veileder/index.html
- Grønn stat: <http://www.gronnstat.no>
- Statens regelverk for reiser:
http://www.regjeringen.no/nb/dep/fad/tema/lonns-og_personalpolitikk/statens_reiseregulativ.html?id=965
- SIUs habilitetsreglement: www.siu.no
- SIUs retningslinjer for irregulære forhold: www.siu.no
- Forvaltningsloven: <http://www.lovdatab.no/all/nl-19670210-000.html>
- Offentlighetsloven: http://www.lovdatab.no/cgi-wift/wiftdles?doc=/usr/www/lovdatab/all/nl-20060519-016.html&emne=offentleglov*&
- Tjenestemannsloven:
http://www.lovdatab.no/cgi-wift/wiftdles?doc=/usr/www/lovdatab/all/nl-19830304-003.html&emne=tjenestemanns*&
- Arbeidsmiljøloven:
http://www.lovdatab.no/cgi-wift/wiftdles?doc=/usr/www/lovdatab/all/nl-20050617-062.html&emne=arbeidsmilj%F8*&
- Hovedtariffavtalen i staten:
http://www.regjeringen.no/upload/FAD/Vedlegg/Lønns-og_personalpolitikk/HTA_2009_rettet.pdf